

NEDER-KALIX.
(Norrbottnen.)

Kalis omtalas som särskild socken först år 1482, då den uppräknas bland öfriga Norr- och Västerbottenssocknar, hvilka ärkebiskop Jacob Ulfsson 20 aug. d. å. erhö

i förläning af svenska riksrådet.¹ Den utgjorde då säkerligen eget pastorat, men torde ej så långt förut nått denna ställning, hufvudsakligen genom afsöndring från Luleå församling. I Grälsbyn, belägen i socknens öfre del, anlades på 1630-talet ett kapell, som fullbordades 1637 och fick särskild predikant två år senare. Sedan ett antal besutna kapellförsamlingsbor genom gåfvohandling af 26 juli 1639² förbundit sig att uppbygga prästgård och tillskjuta prästbordsjord, afskildes Öfver-Kalix som eget gäll genom kgl. bref 18 apr. 1644, efter hvilken tidpunkt moderförsamlingen benämndes *Neder-Kalix*. Dess areal har ytterligare förminskats genom utbrytningen af *Töre* pastorat, hvartill K. Maj:t 7 apr. 1899 lämnade sitt medgifvande, men som gick i verkställighet först 1 maj 1909.

Neder-Kalix kyrka, sannolikt härrörande från 1400-talets senare hälft, förstördes genom vålded år 1595, men redan samma år beviljade hertig Karl medel till hennes återupprättande. Kyrkan har sedan dess undergått flera reparationer, en grundligare år 1753. Under ryssarnas härjningar i Norrbotten i febr. 1716 blef kyrkan beröfvad sina mässkläder och kontanta medel. Enligt 1739 års inventarium ägde hon »en liten altartafla, som hon af ålder varit, endast med tre huggna och tvenne målade bilder zirad». Denna ersattes på 1760-talet med en af dåv. kyrkoherden skänkt altartafla. Bland ännu bevarade äldre inventarier bör särskildt framhållas ett par grindar till ett senmedeltida korskrank.³ Äfven väggmålningar från 1400-talet ha uppdragats.

På Renskäret uppbyggdes på 1720-talet ett fiskarekapell, där gudstjänst hölls en eller annan gång om sommaren. Enligt ett 17 juli 1538 utfärdadt rågångsbref mellan Kalix och Luleå hade Luleborna rätt att blott om vårarne fiska vid Renskäret, hvaröfver rån framgick.

KYRKOHERDAR.

1. Dominus **Ericus** in Caliiis [1499] är uppförd i Upsala domkyrkas uppbörds- och räkenskapsbok under nämnda år (fol. 187), mottagande 1 spann korn. (ULA).

2. Herr **Paul** i Calix var död år 1548, då konung Gustaf I i testamente efter honom mottog ett silfverstop, förgylt ofvantill, vog 11 lod (KA. Norrl. handl. 1548 n. 3 s. 69).

3. **Erich Olsson** i Kalix [1549-66]. Khdens dräng Peder blef 1549 sakfälld för lönskaläge. I den s. k. Salabergshjälpen 1553 utgaf han 1 t:a smör, 1 stycke reckebolster, 1 hufvudbolster, 1 vepa, 1 rye. Samma år var prästens afvel i åker 4 pund, i äng 80 lass, kor 23, samt i tionde af Kyngis fors ½ t:a lax. Fick i borglägersgård utlægga 1 skeppund 4 Ltt gäddor. År 1554 förärade han jämte herr Michell i Torneå till konung

¹ *Spegel*, Skriftelige bevis hör. til Sv. kyrckio-hist. s. 66.

² *Eckles. bost.* 4. s. 242.

³ *Afbildn. i Cornell*, »Norrl. kyrkl. konst. s. 15.

Gustaf 6 stycken mårdsinn. Såsom prost i Norra prosteriet redovisade han år 1555 för kyrkotionen i Norra Västerbotten och levererade till fogden öfver Öfver-Torneå och Öfre Varanger Olof Nilsson 1 skeppund taxesmör »till deras behof, som renarne akta». (KA Norrl. handl. 1556.)

4. **Oluf Jonæ** [1570-91] hade i lösegendom år 1571 vid taxeringen för Älfsborgs lösen: silfver 90 lod, pgr 10 mk, tenn och messing 3½ pd, koppar 3 pd, kor 13, ungnöt 17, får och getter 16, svin 11, hästar 3 för 33 mk och 1 sto för 8 mk, tillsammans värderat till 682 mk 2 öre; härför erlade han i skatt 8 lod silfver, 36 mk och 1 öre i pgr. Dessutom utgick i prästtaxen s. å. af Kalix 2 t:r smör, ½ skeppund gäddor och 1 skeppund abborrar och mört.

5. **Birgerus Erici** (1592-1629). Såsom fattig och nybolet fick herr Byrill i Calix för år 1592 frihet från sin taxeaftgift gm kgl. brefvet 15 apr. s. å. Han underskref Upsala mötes beslut 1593. År 1595 afbrann genom våld Kalix kyrka jämte prästgården; med anledning häraf beviljade Kgl. M:jt 16 sept. s. å. 20 t:r spannmål till kyrkans byggnad, och för förlorad egendom befriades kyrkoherden från taxen för år 1596. Enligt traditionen skall hertig Carl på sin hemfärd från Finland i febr. 1602 gästade Kalix. Vid detta tillfälle säges khden, tillfrågad om sitt namn, svarat: »Herr Börje», och då hertigen infallit: »Herre ock?», genmält: »Ja, Hans Maj:ts bönder kalla mig så», hvilket svar lär roat hertigen, och då denne frågade, om han hade något att klaga öfver eller bedja om, lär prästen svarat, att hans enda bekymmer var, att hans hustru ej ville bestå honom någon frukost, i anledning hvaraf hertig Carl anslog 8 t:r i vederlag *åt herr Börje till dagelig frukost*, hvilket anslag fortfor att utgå till khdarna i Kalix och yttermera erhöill stadfästelse år 1644 och 1680. Han afled enligt ett i kyrkan uppsatt epitafium år 1631, sedan han två år förut öfverlämnat pastoratet åt sin son.

Barn: *Ericus Birgeri*, faderns efterträdare; *Anna*, v. i Sthms Storkyrka 3/12 1609 m. khden i Örebro Nicolaus Jacobi Bothniensis, och därigenom stammoder till släkten *Lithman*.

6. **Ericus Birgeri** (1629-56), son till företrädaren. Inskrefs ss. student i Upsala 22 febr. 1609. Var 1626 vice pastor i Kalix, khde 1629 och synes sålunda mottagit lägenheten redan under faderns lifstid. Han var prästerskapets ombud på riksdagen i Sthm 1642 och deltog i ärkebiskopsvalet 13 jan. 1647, då han röstade på Lenæus. Under hans tid uppbyggdes Öfver-Kalix kapell 1637, och genom kapellanen Lars Calicius' åtgöranden

afskildes denna församling till särskildt pastorat 1644. Herr Erik synes, varit en lekboll i denne sin mågs kraftigare händer, hvilken ss. v. pastor uppehöll tjänsten från 1656, till dess den gamle khden afled. Han be-
grofs 12 nov. 1665.

En dotter g. med efterträdaren. Två döttrar upptagas jämte föräldrarna i längderna 1650-54.

7. **Laurentius Laur. Calicius** (1656-89), f. på 1610-talet i Korpikå by i Kalix socken af bondeföräldrar. Student i Upsala våren 1635.¹ I Upsala domkap. prot. för 11 okt. 1639 heter det: »Blef beslutet, att Laurentius Laurentii skall ordineras till sacellanium vid kapellet uti Calis socken». Följande år begärde han att få djeknepeningarna af Kalix, som ginge till Piteå skola, sig till underhåll, så ville han därför läsa för barnen i socknen; detta afslog Domkapitlet 22 juni 1640, emedan man befarade, att Skellefteå, Burträsk och Luleå kunde göra samma anhållan, och Piteå skola därigenom blifva öde. Då på hans tillskyndan Öfver-Kalix kapell 1644 afskildes från moderförsamlingen ss. eget pastorat, utnämndes han till dess första kyrkoherde. Såsom prästerskapets ombud underskref han 10 mars 1649 Riksens Ständers förklaring rörande pfalzgrafve Carl Gustafs succession till Sveriges krona. Fick transport från Öfver-Kalix till Neder-Kalix pastorat 1656 redan 9 år före svärfaderns död. I skrifvelse till rikskansl. Magnus Gabr. de la Gardie 9 okt 1664 meddelar Hsands domkapitel, att församlingen i Neder-Kalix vore sinnad att göra ansökan att befrias från den kapellan (Joh. Granhammar), som konsist. dit förordnat, »ehuru han är en skickelig prästman, den de platt intet hafva att beskylla, men då han kom dit, begår pastor så med en del af församlingen, att de sätta sig upp mot honom och afsäja honom all tjänst i ämbetet, allt till den ända, att dn. pastor måtte blifva utan sacellano, till dess han sin ännu fast unge son därtill vunne». Saken hade till och med varit föredragen vid riksdagen i Consistorio Comitiali, som fällde sentens, »att emedan lägenheten var god, där allt framgent varit kapellan och pastor befinnes ännu årligen uppbära kapellanstullen, ty skulle pastor denne dit förordnade prästman för sin ordinarie sacellano erkänna, hvilket pastor ej sköter». Domkapitlet anhåller, att Consistorii sentens må bli fastställd, och tillägger: »Skall man sanningen säga, så är pastor en fundiger man, som praktiserade först separationen emellan Öfre och Nedre Calix, sin pastori under ögon; sedan när han bekom Öfre Calix försökte han det åter få samman, hvilket när han eij erhöit, gaf han sig dit neder, tog dn. Senioremm till sig, det han nu vill bruka för endaste skäl, som han dock själfkräfvandes gjorde,

¹ Förmodligen af misstag kallad *Laurentius Andreæ Bothniensis* i Stud.-matr.

ej då fruktandes för kapellanen». Pastor synes slutligen blifvit tvungen att ge med sig. På Kalix ting 7 dec. 1663 besvärade sig khden herr Lars öfver Jöns Pedersson i Rolfsby samt Jakob Jönsson och Mårten Olofsson i Grönnäs om en hömyra, som låg under prästbordets egor och tvärs öfver älfven, där de boendes voro. De ville tillvälla sig samma myra och däraf göra urminnes häfd. Men det kunde ej med skäl bevisas, att bemälte myra vore gifven, såld, bytt eller pantsatt från prästbordet, utan såväl i sal. herr Byriells, som i herr Eriks tid hade de begynt bruka myran, oaktadt den låg inom prästbordets rå och rör. Domen lydde, att pastor skulle bruka samma myra och de andra träda ifrån, dock skall pastor icke tillfoga dem någon orätt in på deras fäbodas. Han afled 21 jan. 1689.

G. 1) m. en dotter till företrädaren. 2) m. *Karin Larsdotter*, begr. i Neder-Kalix kyrka 20/4 1673, då en ljuskrona utlofvades till kyrkan att upphängas öfver hennes graf hvilket skedde 5 aug. 1674.

En son *Laurentius*, efterträdande pastor.

8. Laurentius Laur. Calicius (1689-99), f. 1643, företrädarens son. Stud. i Upsala 7 nov. 1663, prästv. 1668, kapellan i Neder-Kalix 1671, khde här 1689, död 1699 och begravnen med liktext 2 Cor. 1:12. Till kyrkan testamenterade han en ny mässhake.

G. 5/3 1671 m. *Marina Lundell*, dotter till khden i Skellefteå Nicol. Lundell, och senare omg. m. rådmän Erik Erson Orre i hans andra gifte.

Barn: *Nicolaus*, begr. 20/7 1673; *Karin*, f. 1673, d. 25/1 1679; *Lars*, f. och d. 1674; *Malin*, f. 1675, d. 1682; *Olaus*, f. 1677; d. 1679; *Marina*, d. 28/6 1678; *Andreas Laurentius*, f. 1679; *Martinus*, begr. 13/3 1681; *Laurentius*, f. o. d. 1683; *Christina*, f. 2/11 1684; *Elisabeth*, f. 7/5 1686; *Brita*, f. 4/10 1688; *Barbru*, döpt 6/1 1691.

9. Mag. Carl Erici Wänman (1701-14), f. 30 okt. 1659, bondson från Vännäs i dåv. Umeå landsförsamling. Stud. i Upsala 23 okt. 1680, var en tid informator hos handelsman Claes Lampa i Sthm; prästv. 1687; komm. i Bygdeå 1688; sedermera i Löfånger 1691. Ehuru ordinarie prästman nedreste han åter till Upsala univ. och blef efter aflagdt gradualprof promov. fil. mag. 11 dec. 1694. Fick följande år löfte om rektoratet i Piteå skola, men blef i stället i aug. 1695 utn. till lektor i logik och fysik i Hsand, tilltr. 1696, beklädde rektoratet i gymn. 1698, tillträdde khde-befattningen i Neder-Kalix 1701, utn. slutligen till khde i Piteå 1714, men afled före tillträdet om hösten 1714. Var en lärd och berömlig man.

G. m. *Sigrid Salin*, f. 1660, dotter till khden i Löfånger Olof Salin och änka efter komm. P. Holst i Bygdeå; d. 6/11 1743.

Barn: *Petrus*, f. 9/11 1688, d. 3/8 1689; *Magdalena*, f. 16/11 1689, d. 18/11 s. å.; *Barbara*, f. 7/3 1692, d. 4/7 s. å.; *Barbro*, f. 17/5 1692, d. 30/8 s. å.; *Anna*, f. 1695, i Löfånger, döpt 24/8; *Olaus*, f. 24/3 1697, d. 3/7 s. å.; *Maria*, f. i Hsand 22/8 1699;

Anna Catharina, f. i N.-Kalix 28/6 1704, g. m. lektorn, sedermera prosten i Luleå Jacob Renmarck, d. 8/2 1753.

Tr.: Bröllopskväde [vid khden i Bygdeå Jacob Burmans giftermål med Margareta Graan 7/3 1686] tr. s. å. - De immortalitate mentis humanæ, præ. *J. Bilberg*. Ups. 1687. - De ceremoniis sacrorum Romanorum præ. *H. Forelius*, ib. 1693.

10. **Hans Walltier** (1715-38), f. 3 okt. 1680 vid Galtströms bruk i Njurunda i Medelpad, där fadern Erik Walltier var den först anställda brukspredikanten, modern Helena Kanik eller Mört, khdedotter fr. Älfkarleby. Stud. i Upsala 4 nov. 1701; blef 1705 af grefve Jacob Spens kallad till Warschau och af K. Maj:t förordnad till regementspredikant vid Uplands infanteri, hvilken beställning han under ständigt fälttåg förestod till år 1713, då han af K. M:t utnämndes till pastor i Neder-Kalix och med befrielse från past. examen tilltr. 1715. Under ett fientligt ströftåg ankom en afdelning ryska kosacker till Kalix 8 dec. 1716. Pastor Walltier och hans hustru hunno lyckligen undan till Luleå, men komm. Nils Fabricius' hustru blef bland andra ihjälslagen och Kalix kyrkas skrud spolierad. Luleå kyrka räddades den gången genom att khden Walltier varskodde socknens allmoge. I samband med det prästmöte, som biskop G. Wallin 27-28 juni 1722 hade utsatt med Västerbottens prästerskap i Luleå nya stad, höll han visitation i Neder-Kalix 22 juni, hvarvid församlingen uppmanades att söka utbekomma den vinsäd, som den gått miste om under 4 föregående år. Khden Walltier hade blifvit uppmanad att vid prästmötet ovägerligen tjänstgöra som respondent, emedan han aldrig undergått någon examen för sitt undfångna pastorat. Mot honom anförde en notarie W. Dubb klagomål hos konsist., att khden skulle i sina predikningar vara mörk, tvetydig och bruka anstötliga utlåtelse men konsistoriet afdömde ej denna sak, då klaganden ej vid handen gifvit, hvilka mörka och anstötliga ordaformer khden brukat. Då Luleå pastorat år 1735 skulle tillsättas, sökte han detta under åberopande af den skada han lidit genom fienden 1716 och 1717, men konsist. gaf honom ej rum på förslaget, med tillägg: »Det är i orten allom bekant, att pastor Walltier sitter vid god förmögenhet, så att han utan orsak klagar öfver otillräcklig inkomst för sig och de sina». Han afled 8 apr. 1738 och begrofs 20 apr.

G. m. *Anna Sophia Volters*, från Pene i Pommern, d. 16 sept. 1738, 39 år g.

Barn: *Erik*, d. späd 1717; *Magnus*, f. 16/3 1719, var vid faderns död student; församlingen önskade få honom till nådårspräst, men konsist. i Hsand förklarade honom för ung och omogen, icke skicklig till präst, än mindre till pastor; kom sedermera till Petersburg; *Maria Margareta*, d. 7/10 1720; *Maria Magdalena*, f. 26/8 1722, g. 1) m. konsist. not. mag. Jonas Ask i Sthm, 2) m. khden Abraham

Graffman i Frustuna, Södermanland; d. där 24/2 1765; *Anna Margareta*, d. 10/7 1724; *Loide Eunica*, f. 1725, d. 1726; *Ulrika*, f. 19/10 1726; *Ebba Catharina*, f. 16/11 1727; *Jacob* f. 3/6 1729; *Anna Margareta*, f. 18/4 1731; *Hans Fredrik*, f. 8/7 1732; d. 9/9 s. å.; *Anna Sophia*, f. 31/8 1735, g. m. komm. Olaus Kihlander, d. i Härads s:n, Södermanland 31/12 1803; *Petter Erik*, f. 11/4 1737, d. 13/2 1738.

11. **Olof Gran** (1739-59), f. 1688 i Lycksele, son af skolmäst. sedermera pastor Nils Gran och Anna Marg. Ulf. Stud. i Upsala 10 okt. 1712, nådårspräst efter fadern 1714 och efterträdande pastor i Lycksele 1715, utn. khde i Neder-Kalix 28 febr. 1739. Nitisk och verksam pastor såväl i den lappska som svenska församlingen. Från sin verksamhet i den förra erhöll han vitsord att med trohet och ospard flit skött sin tjänst, två gånger om året rest kåta från kåta, hushåll från hushåll och med stor vedermöda och olägenhet vistats i vilda fjällen, för att informera sina åhörare i deras kristendomsstycken, hvadan ock desse själfkrärfjandes lefvererat sina spåtrummor i sin kyrkoherdes händer. Då superintendenten O. Kiörning visiterade Kalix 15 febr. 1749, klagade församlingen, att Tornebor idkade löjfiske i Kalix skärgård jämväl om sabbaten, och »när länsman varnar och förbjuder dem detta, ha de så djärft utlåtit sig, att de som bjuda till att dem sådant betaga, måga förut taga Herrans nattvard, emedan de intet skola vara säkra om sitt liv». Præsul skulle anmäla detta till behörig ort, att bot däremot skaffas må. Khden afled 1 apr. 1759.

G. 1715 m. *Elsa Hernodia*, dotter af khden i Burträsk Lars Hernodius och för sin driftighet kallad »pastor Elsa». Hon afled före mannen.

Barn: *Catharina*, f. 1719, g. m. Joh. Joh. Læstadius i Arjeplog, n. 7; *Brita*, g. 26/2 1741 m. adj. sed. pastor Carl Lund i Gellivare; *Nils*, f. 1721¹; pastor i Juckasjärvi, d. 2/4 1774; *Theophilus*, f. 1723, teol. d:r och khde i Piteå; *Anna Charlotta*, g. 12/4 1759 m. skraddaren Israel Danberg i Luleå; *Lars*, kallas 1759 auskultant.

12. Mag. **Erik Jonæ Sylvin** (1760-77), f. 5 aug. 1708 i Skogs s:n i Ångermanland, son af sockenskrifvaren Jon Jonsson i Träskby. Stud. i Upsala 31 aug. 1728, promov. fil. mag. 5 juni 1740; erhöll tillstånd att prästvigas 1744 i södra orterna, då superintendenturen var vakant efter N. Sternells död. Valdes till komm. i Hsand 8 sept. 1744, tilltr. 1745. Blef af stadsfiskalen Magnus Edenmark 1758 i okt. anklagad för att vid aftonsångsgudstjänsterna 1:a och 4:de stora böndagen inblandat åtskilligt, som rört och kunnat lämpas på rikets allmänna tillstånd vid dåvarande krigsoroligheter utomlands och därvid brukat mindre tjänliga ordasätt, som kunnat åstadkomma mer förargelse än uppbyggelse i församlingen.

¹ I Juckasjärvi husförhörsbok 1765 är khden Nils Gran antecknad såsom född 1726.

Sylvin uppkallades i Konsist. och afforderades sina konceptpredikningar. Hans förklaringar öfver texterna fann konsist. vara eniga med textens mening. Stadsfiskalen, som själf ej varit närvarande, nedlade sin talan mot komm., beklagande att han sålunda på ogrundad berättelse kommit att mag. Sylvin oroas, men konsist. påminde denne att vara varsam i sina ordasätt, så att de icke måga gifva tillfälle till någon förargelse, helst ändamålet, som är syndens bestraffande, lika fullt kan vinnas. Han hade vid drifvandet af texten, att allt hvad vi görom, skola vi göra i Jesu namn, underställt deras samvete, som idkat spel, om de kunnat spela ut och säga: Trumf i Herrans Christi namn, eller om de tilltrodde sig igenom ideligt spelande kunna befördra Guds ära och förhårliga hans stora namn och ära. Anklagelsen hade emellertid det goda med sig, att man i konsistoriets protokoll, som upptager stycken af Sylvins hållna predikningar, har ett mera sällsynt tillfälle att erfara, huru en prästman på denna tid utlade en text, och mag. Sylvin var säkerligen en af stiftets bättre predikanten. Han utn. till khde i N.-Kalix 3 juli 1760 och tilltr. omedelbart, men insattes af superintendent Kiörning först vid visitationen 12 febr. 1764. Vid detta tillfälle yrkade khden, att kyrko- och sakristiefönstren borde utvidgas, då kyrkan var så mörk, att de som hade sin plats under läktaren svårligen kunde se läsa. Ändringen beviljades af kyrkans medel, men dagsverken skulle församlingen bestå. Till kyrkan, hvars altarprydnad hittills bestått af några bilder af trä, skänkte khden Sylvin en ny altartafla föreställande nattvarden. Vid samma visitation tillsade superintendenten khden att icke tillåta någon, eho det vara må, att nedsätta sig på prästbordet, utan att sådant hos landshöfdingen och konsistoriet anmäla. I följe häraf gjorde han i nov. 1770 anmälan om en hel hop personer, som redan för 20 à 30 år sedan slagit sig ned och inkräktat på prästbordet, hvilka han önskade måtte därifrån afhysas, något som ock så småningom skedde. Han afled 3 juli 1777.

G. 18/7 1745 m. *Christina Eurenia*, f. 1722, dotter till prosten Jöns Eurenus i Torsåker. Änkan begärde dubbla nådår, men ehuru pastor varit en nitisk och exemplarisk lärare, som bland sina åhörare skaffat mycken uppbyggelse, kunde konsist. ej ansökningen understödja, då så mycken egendom fanns, att hon kunde däraf hafva sin bärning. Hon ägde då blott en gift dotter i lifvet, sjuklig och sängliggande, men hade ock hos sig sin åldriga moder.

Barn: *Catharina*, f. 6/5 1747 i Torsåkers Prästg., d. i Hsand 24/7 s. å.; *Märta Catharina*, f. i Hsand 24/3 1748; *Christina*, f. 15/9 1749, g. 3/7 1768 m. majoren Blasius af Donner; *Elisabeth Margareta*, f. 4/4 1751; *Erik*, f. 7/2 1755, d. 27/5 s. å. i Hsand; *Jöns*, f. 13/4 1757, begr. 24/5 s. å.

Tr.: De violentis regni coelorum invasoribus, præs. *A. Winbom*. Ups. 1756. - De præconio nominis Jehovæ, præs. *A. Boberg*, ib. 1740.

13. **Olof Örnberg** (1779-1804), f. 30 aug. 1724 i Luleå, son till komm. i Burträsk Ol. Örnberg. Stud. 8 okt. 1742 i Upsala, v. apologist i Piteå triv. skola 1747 i st. f. den sjuklige J. Sædenius, hvars tjänst han uppehöll med undantag af sången, hvartill hans röst ej lämpade sig; prästv. 1749, uppehöll en tid stadskomministertjänsten i Piteå mot half kaplanslön. Efter att i 13 år skött apologisttjänsten utn. han 10 okt. 1759 till komm. i Skellefteå med tilltr. 1 maj 1760. Vid khdevalet i Neder-Kalix 13 sept. 1778 erhöll han alla röster med undantag af två samt tillträdde här 1779; pred. vid prästmötet i Piteå 1787; utn. till prost 1791. Såsom komm. i Skellefteå ifrade han särskildt för barnens vaccinering. Då S. Liljeblad på sin återresa från lappmarken 1788 gästade Neder-Kalix prästgård, skref han i sin dagbok om prosten: »En värdig och hederlig prästman; ägde en talrik familj, har haft 20 barn med en hustru, 11 lefva». Han afled 7 sept. 1804.

G. 2/8 1759 i Piteå stad m. *Margareta Warg*, f. 19/3 1738, dotter af handl. Hans Warg och Anna Höjer, d. i Piteå 26/1 1820, 82 år. Vid sin död var hon stammoder för 20 barn, 25 barnbarn och 15 barnbarnsbarn.

Barn: *Anna Brita*, f. 1760, g. 1801 m. sjökapt. Per Wiklund i Skellefteå, d. 1851; *Märta Helena*, f. 1761, g. 1780 m. lagmannen Carl Jöran Furtenbach, d. 1799; *Sophia Margareta*, f. 17/10 1762, g. 1785 m. prost. Erik Burman i Karl Gustaf, d. 1831; *Hans Olof*, f. 1767, sjökapt. d. 9/9 1804; *Erik*, f. 1768, d. 1797; *Sara Maria*, f. 1769, g. m. handl. i Neder-Kalix Erik Nyberg, d. 1854; *Elisabet Magdalena*, f. o. d. 1771; *Barbro Catharina*, f. 1774, g. 2/3 1794 m. krigsrådet, öfverjäg. Gust. Erik Petersson i Åkroken, d. 1815; *Anders Magnus*, f. 24/11 1775, inspektör på Bromö glasbruk i Västergötl., d. 11/3 1852 på Lamperud i Värmland; *Nils Per*, f. 1776, d. 1778; *Axel*, f. 1778, skeppsbyggmästare i Göteborg, d. 1800; *Carl Jakob*, f. 27/10 1779, assessor, borgmästare i Piteå, d. 28/8 1845; *Jöran Fredrik*, f. 1781, löjtnant vid arméns flotta, d. 1814.

Tr.: En christelig afskeds-predikan hållen Andra Sönd. efter Påsk år 1779 i Skellefte kyrka. Sthm 1781. 4:0.

14. **Erik Grape** (1806-08), f. 4 apr. 1755, son af skolmäst. i Juckasjärvi, sedermera khden i Öfver-Torneå Isak Grape och Margareta Fjellström. Stud. i Upsala ht. 1770; prästv. i Hsand 24 okt. 1777 till adj. åt sin fader i Öfver-Torneå samt utn. till komm. i Pajala 23 maj 1781, som var annex till samma pastorat. Här hade han omsorgen om uppbyggande af en ny kyrka; pastor i Enontekis församling 1788, aflade past.ex. 11 juni 1799; khde i Neder-Kalix 26 mars 1806, men afled redan 26 nov. 1808. Den utförliga beskrifning han författade öfver Enontekis församling var af det värde, att Vetenskapsakademien lät införa densamma i sina handlingar. Med städse ådagalagd vakenhet och nit hade han äfven utarbetat en geometrisk karta öfver norra delen af Torneå-orten eller Öfver-Torneå, Juckas-

järfvi och Enontekis pastorat, och Hsands konsist. förmodade, att Kgl. Lappdirektionen med välbehag skulle anse ett sådant pastor Grapes berömliga företag samt insände kartan till direktionen (Hdpr. 2 sept. 1795).

G. 1787 m. *Elisabeth Margareta Turdfjæll*, f. 1770, dotter af komm. i N. Torneå Jakob Turdfjæll, d. hos sina söner i Gäfle 29/5 1851, 81 år g.

Barn: *Margareta Christina*, f. 1788, drunknade 20/10 1797 i Karesuando under det hon sökte rädda en morbroder¹; *Isak August*, f. 24/8 1790, folkskolelärare i Hsand, d. 13/9 1867; *Johan Jakob*, f. 22/9 1792, komm. i Hietaniemi, d. 1823, ogift; *Per Adolf*, f. 1797, handlande och rysk v. konsul i Gäfle, d. 21/7 1857; *Erik Gustaf*, f. 1800, d. 1801; *Erik Daniel*, f. 27/1 1802, grosshandl. och rådman samt rysk konsul i Gäfle, bankkamrer, riksdagsman, RVO, d. 18/2 1878; *Johan Ulrik*, f. 1805, d. 1820; *Elisabeth Karolina*, f. 1807, d. 1814.

Tr.: Utkast till beskrifning öfver Enontekis sokn i Torneå lappmark (i Vet. Akad. handl. 24, 1803; 25, 1804). I manuskript lär han under pseudonymen Svebilus Renovatus efterlämnat ett katechetiskt arbete. Ett koncept till den ofvannämnda kartan torde återfinnas i Vitterhets-, Hist- och Antikvitets Akademien bland Ekdahls samlingar.

15. **Johan Abraham Schmaltz** (1810-31), f. 3 dec. 1759 i Lillpите by i Piteå landsförsamling; fadern var arklimestaren vid armeens örlogseskader Abel Schmaltz, modern en bonddotter Maria Bäckström fr. Skellefteå s:n. Inskrefs i Piteå skola 1773, vid gymn. i Hsand 1777, där han i 3 år vann sitt uppehälle med privat information. Bland de af honom i studier handledda kan nämnas sedermera justitiekanslern Jonas Gustaf Turdfjell, som alltifrån barnåren till aflagd stud. examen åtnjöt hans undervisning. Schmaltz blef stud. i Upsala 1781, prästv. 20 juni 1784; adj. hos prosten O. Örnberg i N.-Kalix 1786. Såsom e. o. batalj.-predikant deltog han 1790 i fälttåget till Finland och blef ordin. bat.-pred. 15 dec. s. å. Efter 1801 aflagd past. ex. utn. till regem. pastor vid Västerb. regem. 18 dec. s. å. Vid krigsutbrottet 1808 åtföljde han för andra gången regementet till Finland. Förestod pastoralvården i Neder-Kalix såväl efter prosten Örnbergs som khden E. Grapes död och utn. efter den sistn. till pastor samt tillträdde pastoratet 25 apr. 1810. Under sista fälttåget blef hans hälsa bräckt, han hemkom efter affären vid Vasa så giktbruten, att han nödgades begagna kryckor; en giktkastning på hjärnan beröfvade honom sinnenas fulla bruk, hvarför han redan 1817 måste söka tjänstledighet. Denna sinnesrubbing varade ända till några veckor före hans död, då hans förstånd uppkarnade och han med redighet talade om evan-

¹ Öfver henne uppsatte föräldrarne i Enontekis kyrka en förgylld kopparplåt med följande inskrift: In memoriam | Margarethæ Christinæ Grape, | quæ, | glacie minus durata | avunculum submersum servatura | ipsa periit undis, | die xx Oct. MDCCXCVII | Cant. 8: 6, 7. Joh. 15: 13 | Tabella testetur | quanti æstimabatur | unica spei optimæ filia | a | parentibus moestissimis E. J. G. E. M. T.

geli sanningar samt önskade begå Herrans nattvard. Ett nervslag påskyndade hans bortgång, som inträffade 4 sept. 1831 å Stensnäs. Han var då 71 år 9 mån. gammal. I sin krafts dagar ansågs han såsom framstående predikant; i riktning att inverka på åhörarens känsla säges han i marginalen till sina predikningar plägat här och där skriva: *här gråtes*. Han ägde sådan fallenhet för läkekonsten, att han i kriget 1808-09 ofta biträdde som sjukhusläkare. Han var äfven en nitisk befordrare af vaccinationen och för sina församlingsbor äfven i kroppsliga fall en kär hjälpare, hvars senare sorgliga belägenhet gjorde ett djupt och smärtsamt intryck på mången. Tysken F. W. von Schubert skrifer i sin Resa i norra Sverige (2: s. 197): »I Neder Kalix tog jag in i prostgården, där jag måste stadna till middagen. Prosten Schmaltz är rörd till sina sinnen, och mag. Almqvist bestrider hans ämbete. Sjukdomen var nu mildare. Jag satt med den goda gubben i trädgården och gladde mig åt den sköna utsikten öfver Kalix-elfven och dess omgifningar, medan han berättade mig sina händelser under finska kriget, då han som krigsprest räddade en officer, om sina blomster och fiskar etc. Prostinnan bar sitt lidande med beundransvärdt tålamod.»

G. 1793 m. *Anna Charlotta Hedström*, f. 1765, dotter till komm. i Öfver-Kalix Petrus Hedström; efterlevande.

Barn: *Johannes*, f. 2/11 1794 i Neder-Kalix, komm. i N. Luleå; *Charlotta*, f. 1/3 1796, d. 16/6 1798; *Bror Daniel*, f. 27/3 1799, prästv. till huspred., slutl. pärlfiskeriinspektör, d. 24/11 1887; g. 1829 m. Maria Florentina Clementeoff på Björkfors; *Maria*, f. 25/10 1800, g. 6/3 1841 m. borgaren fr. Lübeck Johann Hinric Gottfried Münchenschreiber; *Lovisa*, f. 31/8 1805, d. 1812.

Tr.: Theses miscellanæ pro ex. past. 17/10 1801. Hsandixæ.

16. Mag. **Carl Eurenus** (1833-52), f. 18 dec. 1788, son af sågverksägaren Eurenus och Kristina Lindström. Stud. i Upsala 1807, promov. fil. mag. 1815, prästv. 8 okt. s. å. till past. adj. i Luleå; v. komm. därst. 1819; past. ex. 18 apr. 1826, curam past. gerens i Neder-Kalix maj 1827; erhöill vice pastors namn, heder och värdighet juni 1829; past. adj. i Råneå febr. 1832; utn. khde i Neder-Kalix 27 juni 1832, tilltr. 1 maj 1833; kontraktsprost öfver Västerbottens 3:dje kontrakt. Liten till växten syntes han spela en mindre framträdande roll i hemmet, som reagerades af hans storvuxna och duktiga fru, en musikaliskt begåvad och litterärt bildad kvinna, om hvilken man ville påstå, sannolikt utan fog, att hon stundom skref mannens predikningar. Prosten E. afled härst. 1 sept. 1852.

G. m. *Margareta Johanna Nordmark*, f. 5/1 1797, dotter af kontr. prosten dr Isak Nordmark i Luleå. Äktenskapet var barnlöst, men prosten adopterade

tvenne systerbarn, näml. sedermera prosten i Luleå J. A. Englund och hans syster Christina Emilia, g. m. underlöjtnant K. G. A. von Essen på Strömsholm. Prostinnan Eurenus afled 21/6 1852.

Tr.: Dialogus inter Solonem et Croesum, Herodot. 1. cap. 30-32 græce & suet., præs. G. Knös. Ups. 1813. - Causæ expeditionum Cruciatarum, p. 1. præs. E. M. Fant. ib. 1815.

17. **Olof Dahlström** (utn. 1853), f. 21 juni 1814 i Näs s:n i Jämtland, son af bonden Michael Larsson i Viken. Stud. i Upsala ht. 1836; prästv. 24 jan. 1841 till past. adj. i Skellefteå; aflade past. ex. 18 dec. 1844, curam gerens därst. 1 maj-24 juni 1845, erhöill i juli 1853 fullmakt på Neder-Kalix pastorat, men afled i Skellefteå redan 15 aug. s. å. innan tillträdet. Han nämnes såsom synnerligt begåfvad. Ogift.

18. Mag. **Olof Wiklund** (1854-83), f. 23 okt. 1809 i Lockne s:n, son af torparen Mårten Wiklund. Aflade en vacker stud. ex. vt. 1834, fil. kand. ht. 1840; v. kollega vid Frösö skola vt. 1841; utn. kollega i Umeå triv. skola 8 nov. 1841; prästv. 13 nov. s. å. och tjänstgjorde ss. past. adj. i Dorotea under julferierna, till dess han vid 1842 års början tillträdde kollegatet i Umeå; promov. fil. mag. 14 juni 1842; afl. past. ex. 1845; förestod pred. befattningen i Umeå stad och vid länshäktet sommaren 1847; utn. khde i Neder-Kalix 18 okt. 1854; tilltr. 1 nov. s. å.; predikant vid prästmötet i Piteå 1858; v. kontr. prost juni 1859; inspector vid Luleå lärov. 18 aug. 1866-4 jan. 1870; kontraktsprost i 3:dje kontraktet 26 sept. 1866. LNO 1872. Såsom lärare vid Umeå läroverk var han särdeles utmärkt och afhållen och fick af skolpojckarna smeknamnet *Olivias*. Här i Neder-Kalix inträffade, att påskdagen år 1859 en kvinna, som bevisstade gudstjänsten och äfven deltog i kommunionen, omedelbart efter sakramentets anammande, fattades af häftiga glädjerörelser, som yttrade sig i öfverljuddt upprepade rop: »lofvad vare Gud», samt i en sprittande kroppsrörelse, snarlikt dans. Länsmannen i socknen ansåg såsom sin plikt att befria den förmenta oordningen i Guds hus, och efter en summarisk rättegång dömdes kvinnan af häradsrätten att för oljud och dansande i kyrkan, hvilket tillika ansågs innebära sabbatsbrott, plikta 18 riksd. 50 öre eller i bristande tillgång umgälla straffet med 11 dygns vatten och bröd, men Svea hofrätt befriade henne från ansvar och böter. På prosten Wiklunds föranstaltande hopsamlades en penningssumma till resande af en minnesvård öfver de här i Neder-Kalix under 1808-09 års krig begrafne, men han fick ej upplefva invigningsdagen. Afled i Sthm 4 sept. 1883.

G. 22/9 1850 m. *Ingeborg Brita Häggmark*, f. 9/2 1828, dotter af khden i Gideå Anders H. och Inga Marg. Hellman. Flyttade efter mannens död till Upsala, sedan till Sthlm, d. där 13/10 1898.

Barn: *Anders Fridolf*, f. 18/11 1851 i Umeå stad, stud. 1872, apotekselev, d. af lungshot 29/10 1881; *Elin Ingeborg Olivia*, f. 8/6 1853, d. 23/7 1858; *Henny Constantia*, f. 27/7 1855, d. 10/3 1861; *Olof Gottfrid*, f. 31/3 1857, komm. i Öfver-Luleå, d. 3/9 1908; *Edvin Tycho*, f. 31/3 1857, tvilling, tulltjänsteman, d. 17/11 1892; *Ester Augusta*, f. 17/10 1858, d. 2/3 1861; *Herman Emanuel*, f. 2/2 1861, fil. lic., lärov. adj. i Luleå 1905, utn. semin. adj. i Karlskrona 1909, d. i Sthm 5/12 1909, *Gerda Olivia*, f. 19/6 1862, g. 9/9 1885 m. borgmäst. Arvid Bergdahl i Piteå, änka 1917; *Berndt Elis*, f. 26/5 1864, revisor i Statskontoret; *Filip Teodor*, f. 17/5 1866, d. 26/10 s. å.; *Ernst Theodor*, f. 12/9 1867, d. 27/3 1873.

Tr.: Systematis in Monarchiis Europæ representativi primæ lineæ. 2. præs. *P. E. Svedbom* Ups. 1837. - Aischylos Sorgespel. p. 1 præs. *W. E. Palmblad* ib. 1841. - Ryssgrafven i Neder Kalix. Tal och verser. Minnesord vid invigningen 6 Okt. 1883 [utg. af sonen O. G. Wiklund]. Köping 1884 (med prosten Wiklunds porträtt och en afbildning af minnesvården).

19. **Olof August Lindforss** (1886-1907), f. 4 sept. 1834 i Piteå s:n, son af inspektoren Israel Lindforss vid Långviks glasbruk och Catharina Grönlund samt sonson till khden i Nordmaling Eskil L. Modern var komm. dotter från Sorsele. Stud. i Upsala ht. 1852, afl. dimiss. ex. i Upsala sept. 1855, prästv. i Sthlm 21 sept. 1857 af biskop Bergman och förordn. 1 nov. s. å. till komm. adj. i Öfver-Luleå, v. past. i Öfver-Kalix 10 okt. 1860; v. kapellpred. och folkskolelärare i Jörn sept. 1862 samt ord. kapellpred. 17 febr. 1865, tilltr. genast. I nåder utn. khde i Degerfors 20 maj 1870, tilltr. 1871; slutligen utn. khde i Neder-Kalix 21 apr. 1884, tilltr. 1886. Öfvermåttan god, välvillig och hjälpsam, hvarför hans egen ekonomi blef lidande, men så småningom genom förståndigare hushållning åter repade sig. Afled 29 sept. 1907.

G. 10/7 1863 m. *Aurora Elisabeth Öqvist*, f. 10/7 1840, dotter till kronofogden i Öfver-Luleå Gabriel Öqvist och Anna Elisabet Thurdin, d. i Umeå hos sin dotter 14/12 1916.

Barn: *Thekla Aurora*, f. 9/10 1864, d. ogift; *Albert August*, f. 24/4 1866, anställd vid Nobels kontor i Balachani, spårlöst försvunnen; *Anna Frideborg Katarina*, f. 26/4 1868, g. m. inspektör Glas i Umeå, bosatt i Göteborg; *Ellen*, f. 30/4 1870, d. ?/7 1871 i Degerfors; *Elof Ossian*, f. 19/12 1871, d., drunknade i Umeå; *Olof Artur Immanuel*, f. 12/9 1875, d. 11/5 1877 i Degerfors; *Einar Artur*, f. 27/8 1877, civilingenjör, en tid anställd i Baku, bosatt i Helsingfors.

Tr.: Pred. på 27 sönd. eft. Tref. (i Predikn. af Hsands St. prester 2. 1884).

KOMMINISTRAR.

1. **Sigvardus Sigvardi** [1593] undertecknade såsom kapellan Upsala mötes beslut.

2. Herr **Christopher** i Kalijs [1600-01].

3. **Ericus Birgeri** (1618-26), var sacellan här 1618, då han uppföres i skattlängden för Älfsborgs lösen, blef v. pastor och sin faders efterträdare, se khde n. 6.

4. **Johannes Joh. Trast** (1627-59), sist khde i *Nordmaling*. Herr Johannes hade år 1640 varit 13 år kapellan i Neder-Kalix. Barnen kallade sig *Calicius* efter födelseorten.

5. **Johannes Granhammar** (1664-67), son af khden i Råneå, Johan Nicolai, var domesticus hos sin fader. Efter dennes död skref han 25 maj 1663 till Hsands konsist. med begäran om någon lägenhet, då han i Råneå ej längre behöfdes, och anhöll om sacellanien i Calix. Konsist. beslöt 10 sept. s. å., att pastor i Neder-Kalix skulle dn Johannem för sin comministro upptaga, då här i församlingen är en ordinarie sacellanie, och pastor fått af kronan någon spannmålsindelning och Gud denna församling i detta år välsignat med tämmelig årsväxt. Men i okt. klagar Granhammar, att dn pastor och församlingen ej vill veta, att han deras sacellan blifva skall, förebärandes någre fåfånga gensagor. Saken hänsköts först till riksdagen och sedan till Kgl. Maj:t. Han synes hitkommit 1664 och var i hvarje fall här 1665, då en son kristnades 22 jan.; blef sedan kollega i Piteå skola; brukspred. vid Kvickjock och sist komm. i Luleå lfsg. Se vidare *Neder-Luleå*.

6. **Laurentius Laurentii Calicius** (1671-89), sist khde i *Neder-Kalix* n. 8.

7. **Holger Oestani Norlin** (1689-1702) var född i Löfånger, där fadern Östen var hemmansägare i Kräkånger. Blef student i Upsala 10 nov. 1677 efter att en lång tid varit informator för prostens N. Plantins i Luleå söner. Kollega i Hsand 1687, hitkom till Neder-Kalix ss. kapellan 1689. År 1692 synes han varit sjuk, då han 25 juli s. å. gaf till kyrkan 1 dlr 28 öre samt till de fattiga 3 skäl korn, »när han till hejsan kommen var». Afled enl. T. 1702.

G. 10/1 1693 m. *Sophia Nyman*, som efter hans död trädde i nytt gifte m. borgaren i Luleå Anders Jonsson Lind, änka ånyo i maj 1710; vid ryska kosackernas infall 1716 sköflades hennes egendom.

Barn: *Helena*, f. 16/9 1698, g. 10/4 1720 m. fänrik Abraham Nordheim; *Hollier*, f. 2/10 1699; *Jakob*, f. 7/11 1700, borgare i Torneå.

Tr.: Latinska bröllopsverser vid rektorn i Torneå mag. Olaus Rozelii och Magdalena Plantinas bröllop 19/8 1683. («a sponsæ fratibus corumque præceptore»).

8. **Nicolaus Christiani Fabricius** (1703-22) fadern Christian Fabricius var komm. i Luleå landsförsamling. Stud. i Upsala 20 okt. 1677; utn. kollega i Piteå skola 3:dje kl. 1686, erhöll förordnande att uppehålla stadskomministraturen i Piteå sept. 1695, sedan domen fallit öfver komm. M. Beckman. Kapellan här 1703. Vid kosackernas infall i febr. 1716 blef hans hustru jämte 3 bönder ihjälslagna, och han själf afklädd och spolierad, men då de återkommo 4 jan. 1722, rönte han samma sorgliga öde som hustrun.

G. 1) m. *Catharina Bruggman*; 2) m. *Margareta Ståhl*.

Dotter: *Margareta*; samt möjligen en son *Christian*, stud. 1702, d. 1709 i Upsala.

9. **Erik Laur. Brunberg** (1723-51), f. 1690, bondson från Säbrå och Bråns by. Inskrefs 1712 i Ångermanl. nation i Upsala; prästv. till adj. hos prosten Omnberg i Nordingrå, där han stannade ett halft år; därefter adj. i Säbrå åt biskop G. Wallin i 2 år. Förordnades 3 mars 1722 af præsul och konsist. till kapellan i Neder-Kalix, med förbigående af stadskomm. Anders Ljungberg i Luleå, som synes varit bättre meriterad. Brunberg afled 5 apr. 1751, i yttersta fattigdom.

G. 1) m. *Barbara Klockhoff*, dotter till kapellan P. Klockhoff i Lit, hustru till biskop Wallin;

2) 1731 m. *Sophia Andersdotter Lind*, f. 1710, som erhöll dubbla nådår. Hon begärde att vid kyrkovallen få uppsätta och bebo en kyrkstuga i stället för den då förfallna, som hennes aflidne man uppsatt. Khden Ol. Gran hade ej något däremot, blott hennes kreatur om sommaren hindrades att göra något ohägn på prästbordets åker och äng. Bifölls (Hdpr. 10/6 1755). d. 6/2 1791 i N.-Kalix

Barn: *Brita Elisabeth*, f. 6/3 1725 i Neder-Kalix; *Brita Christina*, f. 12/3 1726; *Anna Margareta*, f. 10/5 1727; *Andreas*, f. 20/8 1732, döfstum; *Petrus*, f. 1733, d. 19/2 1804; *Brita Helena*, f. 20/10 1733, g. 1761 m. sockensmeden Nils Stråhlberg; *Sara Margareta*, f. 1736, g. 2/4 1771 m. länsman Nils Isak Rutström i N.-Kalix, änka 1816, d. 8/4 1818; *Anna Sophia*, f. 10/1 1738, g. 2/5 1765 m. sergeant Magnus Bäckman i Sangis; d. 1810; *Barbro Christina*, f. 30/9 1740, d. ogift 20/12 1809; *Marja Elisabeth*, f. 9/5 1749, d. späd.

10. Mag. **Jonas Ol. Nætrelius** (1753-83), f. 1710 i Nätra, bondson från Frösödal. Stud. i Upsala 28 sept. 1736 och där promov. fil. mag. 1746; prästv. s. å. på kallelse af pastor Gran i Neder-Kalix. Efter komm. Brunbergs död förordnades han att uppehålla nådåret för dennes änka Sophia Lind mot 450 dlr kmt i ett för allt. Utn. ock till efterträdare i tjänsten 18 dec. 1751, tilltr. 1753. Han tog sig orådet före att utan vederbörligt tillstånd göra intrång på prästbordet. Kapellansbordet var beläget $\frac{1}{4}$ mil från kyrkan och beboddes ej af komm. Nætrelius. I stället lät han uppsätta en hel gård på prästbordets ägor inom åkerhagen och ämnade bygga än mera, oaktadt pastors gjorda föreställningar. Sammanhanget härvid var enligt pastors 23 mars 1754 afgifna berättelse det, att han på begäran gifvit Nætrelius lof att uppsätta nödiga kyrkrum, bestående af en stuga och ett stall att bruka vid högtiderna, med villkor att stugan skulle sättas vid hagen så, att dörren kunde gå ut åt landsvägen. Men i stället hade denne låtit uppbygga en stugubyggning om 4 eldrum med källare och uthus, stolpbord, fähus, stall, foderhus m. m., alltsammans inom åkerhagen, och ämnade ytterligare bygga en bryggstuga med 2 kamrar. På pastors föreställning, att om också icke han härå skulle göra åtalan, torde dock successor häröfver anföra besvär, hade N. bedt pastor härom intet bekymmer hafva. Konsist. vände sig till landshöfdingeämbetet i Umeå, underställande detta, huruvida icke skäligt kunde pröfvas att tillhålla mag. N. att från prästbordet afflytta de hus, han utan tillstånd upprätta låtit, hvarjämte komm. fick en skrifvelse med förfrågan, huru det förhåller sig med, att han ej har sitt tillhåll på kapellansbordet, och om han bärgar och behörigen brukar detsamma. Detta blef begynnelsen till räfsten med en hel rad andra, som obehörigen och utan lof slagit sig ner och gjort intrång på Neder-Kalix prästbord. Nætrelius afled 19 mars 1783.

G. 1753 m. *Brita Nätrin*, f. 1729, dotter till komm. E. Nätrin i Skellefteå, d. i Neder-Kalix 10/1 1822.

Barn: *Anna Catharina*, f. 2/4 1754; *Erik*, f. 6/8 1755; *Olaus*, f. 9/9 1756; *Erik*, f. 8/3 1758; *Helena Charlotta*, f. 18/6 1759.

Tr.: De necessitate legum in republica, præs *J. Ihre*. Ups. 1742. De prudentia legislatoria ib. 1746.

11. **Crispin Thingvall** (1784-1827), f. 19 juni 1751, son af kaptenen vid Västerb. regem. Carl Thingvall och Catharina Blix. Jämte sina äldre bröder Fredrik och Gustaf inskrefs han 18 dec. 1759 i Västerbottiska nationen i Upsala, där han blef student 1766; prästv. 17 dec. 1775 till pastorsadj. åt prosten Sylvin i Neder-Kalix och tjänstgjorde här oafbrutet i samma församling i nära 52 år. Efter 9 års tjänst ss. adjunkt

utn. till komm. 15 okt. 1783, tilltr. 1 maj 1784, predikant vid prästmötet i Piteå 1806, erhöll v. pastors värdighet 2 okt. 1816. På sin norrlandsresa 1788 sammanträffade botanikern S. Liljeblad d. 19 juni med komm. Thingvall på Grötnäs gästgifvaregård, där de spisade frukost af islands-mossa. Detta år rådde näml. ytterlig hungersnöd, och komm. sade sig skola nästa söndag kalla församlingen i Kalix tillsammans och underätta dem om denna mossas förträffliga nytta. Liljeblad skrifver vidare i sin dagbok: »Han (Thingvall) föreföll mig som en välgörande man i sin församling. Bland annat förrättade han själf koppypmpning på sina åhörare barn, och var lycklig i sin ympning.» På återvägen från Torneå skrifver han: »När vi kommo till Calix kyrka, stod prästen på predikstolen. Comminister Thingvall förklarade Jesu välgörande i anseende till Marc. 7. Skada att han med faseligt skrikande skämt bort sit naturliga mål, hvaraf hans patetiska ämne äfven led. Folket voro välklädda. Qvinfolken granna med triumphantmyssor och silkeskläden (nästan öfverallt), manfolken i grå och blå valmarsröcker. Kyrkväktarn slog folket tidt och ofta till andakt.» Ett olyckligt fall nedlade komm. Thingvall på sjuk-sängen från mars till 13 juni 1827, då han stilla och fridsamt som han lefvat afled nära 76 år gammal.

G. 24/6 1784 m. *Margareta Enbom*, dotter af gästgifvaren i Grötnäs Carl Enbom. Hon afled redan 4/11 1786, just samma dag hon fyllde sitt 19:de år. Mannen höll hennes minne kärt och gifte aldrig om sig.

Barn: *Carl Fredrik*, f. 28/7 1785, gästgifvare och postförvaltare i Grötnäs; *Catharina Helena*, f. 1/10 1786, g. 1) 16/12 1811 m. kollegan vid Piteå skola, utn. komm. mag. P. Södermark, 2) m. komm. i N.-Luleå H. Sehlstedt.

12. **Axel Fredrik Häggström** (1829-36), f. 4 mars 1789 i Burträsk, fadern Abraham Häggström, sist khde i Öfver-Kalix. Stud. i Upsala 1805, prästv. 14 febr. 1813 till adj. hos prosten Ol. Hambræus i Umeå; past. adj. i Arnäs 1814, där curam pastoris gerens 1820, åter past. adj. i Umeå 1823 och där vice pastor 1827; komm. i Neder-Kalix 1828, tilltr. 1829. Prydlig och noggrann om sin toilett, lade upp sitt hår med papiljotter. Afled 10 apr. 1836.

G. 28/12 1828 m. *Carolina Dellén*, f. 29/6 1795, dotter af prosten och khden Ol. Dellén i Arnäs. Barnlös.

13. **Erik Abraham Häggström** (1839-52), f. 23 okt. 1787 i Burträsk, företrädarens äldre broder. Stud. i Upsala 1805; prästv. till nådårspräst efter sin fader i Öfver-Kalix 31 jan. 1811; past. adj. i Råneå 25 maj 1813, v. komm. i Ragunda 31 dec. 1814; komm. adj. i Nysätra 23 juni 1817, där v. past. 1821; komm. adj. i Burträsk 1822; vakanspred.

i Nysätra 1827 och utn. till ord. komm. därst. 9 mars 1828. Efter öfverklagadt val erhöll han konsist. fullmakt på komm. i Neder-Kalix febr. 1838, tilltr. 1839. Under de här uppkommande sekteriska stridigheterna ville han ej gärna ge sig i språk med de s. k. läsarna. Afled 27 febr. 1852.

G. 1) i Tallvik, Öfver-Kalix 29/1 1815 m. *Sara Magdalena Bergner*, f. 7/8 1794, dotter till ingenjör Bergner i Råneå, d. 24/5 1825 i Burträsk.

2) i Umeå 2/11 1828 m. *Carolina Sophia Bergstedt*, dotter af häradsskrifv. och klockaren C. M. Bergstedt i Umeå lfslg och Anna Sophia Hamrén. Hon erhöll dubbla nådår.

Barn i förra giftet: *Lorentz Abraham*, f. 26/4 1818 i Nysätra; *Theodor*, f. 2/10 1819; *Agatodemon*, f. 27/11 1820, skraddare, g. m. en bondflicka; *Maria Magdalena*, f. 10/2 1822, skollärarinna i N. Kalix; *Erika Abrahamina*, f. i Burträsk 9/5 1823, d. 2/10 s. å.; *Carl Leonard* och *Frans Leo*, f. 28/9 1824, tvill., den förre d. 20/12 1824, den senare d. 9/1 1825.

i senare giftet: *Carolina Erika*, f. 1/1 1830, d. 2/12 s. å.; *Carl Erik Albert*, f. 13/5 1831, inspektor på Lassby, skrifvare i Rånbyn; *Anna Mathilda*, f. 19/11 1832, g. m. postmäst. Horney i N. Kalix; *Carolina Albertina*, f. 13/2 1835, g. m. fanjunk. Joh. Petter Hedström; *Selma Erika*, f. 23/10 1836, d. 16/2 1839.

14. **Jonas Kant** (1854-70), f. 26 okt. 1792 i Piteå sn, son af torparen Jonas Jonasson i Lillpite by, inskrefs i Piteå skola 1818; afgick till gymn. 1823 och blef stud. 9 okt. i Ups. s. å.; prästv. 18 dec. 1825 till past. adj. i Öfver-Kalix; v. komm. därst. 1 maj 1826-maj 1827 samt åter past. adj., komm. adj. i Neder-Kalix maj 1831; past. adj. maj 1835; v. komm. 1 maj 1836; past. adj. 1 maj 1837; t. f. pastor somrarne 1841, 42, 47 och 1850; vak. pred. och t. f. pastor 8 sept. 1852-dec. 1854. Utn. ord. komm i Neder-Kalix 1852, tilltr. 1 maj 1854. Afled 5 sept. 1870. Familjens gravvård finnes å Neder-Kalix kyrkogård. »Han var en stilla och prästerlig man, hade goda predikningar, dem han dock endast med svårighet kunde utföra.» (Minnestal öfver aflidna präster 1871.)

G. 1) 31/5 1832 på hemmanet Lugnet m. *Maria Fredrika Dahl*, dotter af häradshöfd. i Norrb. Zach. Dahl och Johanna Elisab. Brusin; d. 5/6 1840.

2) 25/11 1841 m. *Anna Katarina Rydberg*, f. 6/2 1815, dotter af garfvaren Nils Rydberg i Ryssbelt och Sara Andersdotter, d. 9/12 1884.

Barn: *Anna Maria*, f. 23/3 1842, g. m. inspektor Axel Bernhard Brattberg i Karlsborg, N.-Kalix, d. 25/3 1920; *Johanna Aurora*, f. 24/4 1845, d. 30/5 1853; *Carl Emil*, f. 5/5 1846, fanjunkare med löjtnants afsked, sparbankskamrer i N.-Kalix; *Emma Fredrika*, f. 12/1 1848, d. 5/8 1856; *Selma Amalia*, f. 22/8 1850, g. m. fanjunkaren Petter Albert Lund v. Norrbottens regem.; d. 21/4 1907; *Johanna Valentina*, f. 3/7 1854, d. 4/5 1862; *Jonas Edvard*, f. 30/3 1856, med. stud. i Upsala, d. i N.-Kalix 20/7 1876.

15. **Carl Samuel Hellman** (utn. 1871); utn. till komm. i Neder-Kalix 7 juli 1871, men tillträdde ej här, enär han kort därpå utnämndes

till kapellpredikant i Holmsund vid Umeå, hvilken befattning han tillträdde 1 maj 1872. Sist khde i *Mo*.

16. **Johan Gustaf Dixelius** (1876-81), khde i *Anundsjö*.

17. **Albert Markgren** (1881-92), utn. komm. i Neder-Kalix 26 sept. 1881, tilltr. 1 maj 1882, men uppehöll tjänsten på förordnande fr. 21 dec. 1881. Sist khde i *Bygdeå*.

18. **Vilhelm Montell** (1892-1901), f. i Öfver-Torneå 3 sept. 1863, son af postmästaren och bankkassören Abraham M. i Haparanda och Margareta Wilhelmina (Mina) Bucht. Efter studier i Luleå stud. i Upsala ht. 1882; prästv. för Hsands stift 24 juli 1886; förordn. till biträde åt khden i Neder-Torneå och Haparanda 4 juli s. å., v. past. i Gellivare 6 juli 1887, utn. komm. i Neder-Kalix 24 okt. 1891, tilltr. 1 maj 1892. Erhöll på begäran härifrån afsked från 1 maj 1901; s. d. v. past. i Finska församlingen i Sthlm, utn. till dess khde 31 jan. 1902, tilltr. 1903. Sekreterare i Svenska Missionssällskapet sedan 1903; suppleant i direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa 1910. LNO 1913.

19. **Axel Olsson** (1902-) f. i Neder-Luleå 8 jan. 1867, son af hemmansägaren Olof Jönsson och Maria Elisabet Olofsdotter. Efter studier vid Fjellstedtska skolan stud. i Upsala ht. 1894, där han under de följande åren aflade sina teologiska examina; prästv. 4 juni 1899; domkyrkosyssloman och domkyrkoadj. i Hernösand 5 dec. 1900, hvilken befattning han genast tillträdde; komm. i N.-Kalix 28 sept. 1901, tilltr. 1902.

G. 15/8 1902 m. *Ida Amalia Björkman*, f. i Norrköpings S:t Olai 25/2 1879, dotter till Karl Gust. Björkman, stationsinspektör vid Hällnäs i Degerfors och Klara Mathilda Haglund.

Barn: *Ida Margareta Elisabeth*, f. i N.-Kalix 25/10 1903; *Axel Gösta Emanuel*, f. 24/2 1906; *Gunnar Axel Johannes*, f. 15/4 1908; *Axel Thorsten Daniel*, f. 4/8 1909.